

SPIS TREŚCI

Przedmowa	V
Wykaz skrótów	XIII
Podstawowa literatura	XV
CZĘŚĆ PIERWSZA. PRAWO JAKO PRZEDMIOT NAUK PRAWNYCH	1
Rozdział I. Podstawowe koncepcje prawa.....	3
§ 1. Koncepcje prawnonaturalne.....	6
§ 2. Pozytywizm prawniczy i jego ewolucja	8
§ 3. Koncepcje realistyczne	12
§ 4. Koncepcje hermeneutyczne, argumentacyjne i komunikacyjne.....	14
Rozdział II. Prawo jako przedmiot badań naukowych	19
§ 5. Podstawowe problemy nauk prawnych	19
§ 6. Naukowość prawoznawstwa. Status wstępu do prawoznawstwa	25
§ 7. Metody badawcze w prawoznawstwie	26
CZĘŚĆ DRUGA. PRAWO JAKO SYSTEM NORM.....	29
Rozdział III. Wieloznaczność terminu „prawo”	31
§ 8. Prawo w znaczeniu prawniczym	31
§ 9. Podstawowe cechy prawa.....	32
§ 10. Różne sposoby użycia terminu „prawo”	35
Rozdział IV. Język prawa	39
§ 11. Prawo jako zjawisko językowe	39
§ 12. Język prawny i język prawniczy	40
§ 13. Rodzaje wypowiedzi	44
Rozdział V. Normy i przepisy prawne.....	51
§ 14. Pojęcie normy postępowania	51
§ 15. Generalność i abstrakcyjność norm prawnych	52
§ 16. Budowa normy prawnej	54
§ 17. Hipoteza normy prawnej	57
§ 18. Dyspozycja normy prawnej	59

I. Czyny i czynności konwencjonalne	59
II. Sytuacje wyznaczane przez normy prawne.....	63
1. Obowiązek	63
2. Dozwolenie	65
3. Uprawnienie	67
§ 19. Prawo podmiotowe	70
§ 20. Kompetencja	73
§ 21. Sankcja. Rodzaje sankcji prawnych	77
§ 22. Przepis prawny. Norma a przepis prawny	83
§ 23. Rodzaje norm i przepisów prawnych	85
I. Normy prawne: reguły i zasady prawne	85
II. Normy bezwzględnie i względnie wiążące	87
III. Przepisy ogólne i szczególne (<i>lex specialis</i> i <i>lex generalis</i>)	89
IV. Przepisy odsyłające i przepisy blankietowe	90
§ 24. Instytucje prawne	92
Rozdział VI. System prawa	93
§ 25. Pojęcie i rodzaje systemów. System prawa	93
§ 26. Budowa systemu prawnego	96
§ 27. Związki między elementami systemu prawa	99
§ 28. Zróżnicowanie systemu prawa jako efekt procesu historycznego	101
§ 29. Podział prawa na gałęzie	102
I. Podstawowe gałęzie prawa wewnętrznego.....	104
§ 30. Zasada niesprzeczności norm	108
§ 31. Usuwanie sprzeczności norm – reguły kolizyjne	110
§ 32. Zupełność systemu prawa. Luki w prawie	113
§ 33. Policentryczność systemów prawnych.....	117
CZĘŚĆ TRZECIA. FUNKCJONOWANIE PRAWA	119
Rozdział VII. Cele i funkcje prawa	121
§ 34. Społeczne uwarunkowanie prawa. Prawo w działaniu	121
§ 35. Cele i funkcje prawa	123
§ 36. Instrumentalny charakter prawa	126
Rozdział VIII. Prawo jako zjawisko polityczne.....	129
§ 37. Polityczny charakter prawa	129
§ 38. Określenie państwa	130
§ 39. Prawo w procesie sprawowania władzy. Związki prawa i państwa	136
§ 40. Współczesna krytyka państwa i jego tradycyjnej roli.....	138
§ 41. Unia Europejska w procesie sprawowania władzy.....	139
Rozdział IX. Tworzenie prawa	141
§ 42. Pojęcie tworzenia prawa	141
§ 43. Źródła prawa	142
§ 44. Sposoby tworzenia prawa (fakty prawotwórcze) w ich historycznym rozwoju	143

I. Stanowienie prawa.....	143
II. Zawieranie umów o charakterze prawotwórczym	145
III. Przekształcanie zwyczajów (obyczajów) w prawo	146
IV. Prawotwórcze orzecznictwo sądowe	148
V. Recepja prawa obcego	151
§ 45. Akt normatywny	152
§ 46. Budowa aktu normatywnego.....	153
I. Tytuł aktu normatywnego.....	153
II. Przepisy merytoryczne ogólne i szczegółowe.....	154
III. Przepisy o zmianie przepisów obowiązujących	156
IV. Przepisy przejściowe i dostosowujące	157
V. Przepisy końcowe	158
VI. Podpis uprawnionego podmiotu	160
VII. Załączniki	160
§ 47. Ogłaszanie aktów normatywnych	161
§ 48. Stanowienie prawa w państwach współczesnych – zasady ogólne	163
§ 49. Charakterystyka aktów normatywnych na przykładzie Polski	166
§ 50. Akty normatywne prawa powszechnie obowiązującego	167
I. Konstytucja (ustawa zasadnicza)	167
II. Ustawa.....	168
III. Akty normatywne o randze ustawy	169
IV. Umowy międzynarodowe i źródła prawa europejskiego.....	170
V. Rozporządzenie wykonawcze	172
VI. Akty prawa wewnętrznego (interna)	173
Rozdział X. Przestrzeganie prawa	175
§ 51. Pojęcie przestrzegania prawa	175
§ 52. Postacie nieprzestrzegania prawa	178
§ 53. Fikcja powszechnej znajomości prawa	182
§ 54. Znajomość prawa a jego przestrzeganie	183
§ 55. Skuteczność prawa	186
Rozdział XI. Stosowanie prawa	189
§ 56. Pojęcie stosowania prawa.....	189
§ 57. Ideologie stosowania prawa	190
I. Ideologia decyzji związanej	190
II. Ideologia decyzji swobodnej	191
III. Ideologia decyzji racjonalnej i praworządnej	192
§ 58. Typy stosowania prawa	193
I. Sądowe stosowanie prawa	194
II. Administracyjny typ stosowania prawa	195
§ 59. Proces stosowania prawa i jego etapy	197
§ 60. Alternatywne metody rozwiązywania sporów	206

Rozdział XII. Obowiązywanie prawa	207
§ 61. Obowiązywanie prawa	207
§ 62. Sposoby użycia terminu „obowiązywanie prawa”	209
I. Obowiązywanie prawa w ujęciu aksjologicznym	209
II. Obowiązywanie prawa w ujęciu formalnym (tetycznym)	210
III. Realistyczne obowiązywanie prawa	211
§ 63. Obowiązywanie prawa w przestrzeni (obowiązywanie terytorialne)	214
§ 64. Obowiązywanie prawa co do osób	216
§ 65. Obowiązywanie prawa w czasie	216
Rozdział XIII. Wykładnia prawa	223
§ 66. Pojęcie wykładni prawa	223
§ 67. Cele i zakres wykładni	225
§ 68. Fundamentalne założenie przyjmowane w procesie wykładni: koncepcja racjonalności ustawodawcy	226
I. Racjonalność w tworzeniu prawa	227
II. Racjonalność ustawodawcy jako podstawa wykładni prawa	230
§ 69. Podział wykładni ze względu na podmiot jej dokonujący	232
§ 70. Podział wykładni ze względu na sposób jej dokonania	239
§ 71. Rodzaje wykładni ze względu na wynik (zakres) wykładni	247
§ 72. Reguły inferencyjne. Topiki prawnicze	250
Rozdział XIV. Stosunki prawne	257
§ 73. Pojęcie stosunku prawnego	257
§ 74. Powstanie, zmiana i ustanie stosunku prawnego	258
§ 75. Podmioty stosunku prawnego	261
§ 76. Przedmiot i treść stosunku prawnego	268
§ 77. Rodzaje stosunków prawnych	269
§ 78. Aktualizacja stosunku prawnego	271
§ 79. Pojęcie transakcji	273
Rozdział XV. Prawo a inne regulatory zachowań	275
§ 80. Moralność, religia, obyczaje a prawo	275
§ 81. Wielość systemów normatywnych	276
I. Normy moralne	278
II. Normy religijne	279
III. Normy obyczaju	280
IV. Normy organizacji społecznych i politycznych	280
§ 82. Normy moralne a normy prawne – podstawowe różnice	281
§ 83. Relacje treściowe i funkcjonalne między prawem a innymi systemami społecznymi	283
I. Związki treściowe	283
II. Związki funkcjonalne	286
§ 84. Moralność, religia i obyczaje a obowiązywanie prawa	289

§ 85. Kultura prawna	290
§ 86. Etyka zawodów prawniczych	293
Rozdział XVI. Odpowiedzialność prawna	295
§ 87. Pojęcie i ogólne zasady odpowiedzialności prawnej	295
Rozdział XVII. Sprawiedliwość	307
§ 88. Idea sprawiedliwości i jej interpretacje	307
§ 89. Idea sprawiedliwości w procesie stanowienia i stosowania prawa	312
§ 90. Idea sprawiedliwości społecznej	315
§ 91. Równość w prawie i wobec prawa	317
Rozdział XVIII. Rządy prawa	319
§ 92. Idea państwa prawnego	319
§ 93. Gwarancje państwa prawnego	326
§ 94. Demokratyczne państwo prawne	327
Indeks rzeczowy	331